

הלכות שבת סימן שסו

(ח) שלא בידיעתו. הן אם אין הפעל והאשה בעיר, (ט) יכולים בני הבית לערב שלא בידיעתו אם אין הבית פתוח אלא (י) לחצר אחר, ואפילו אם היה פתוח לשתי חצרות, אם הוא (יא) רגיל לערב באחד מהם מערבין עליו, אבל אם אינו רגיל לא. *ואבל בני החצר אין יכולים לקח פתו מביתו לערב (יב) שלא מדעת אחד מבני הבית, אפילו רגיל עמהם ואוסר עליהם. *ח"ו יש אומרים דאין אשתו מערכת אלא שלא בידיעתו, (יג) אבל אם אומר שאינו רוצה (יד) לערב עמהם לא. הן אם הוא רגיל לערב עמהם ועקשו אינו רוצה, (טו) בני חצר נכנסים לתוך ביתו ונוטלים ממנו בעל-פוחו, ואם אינו רגיל אינם יכולים לטל ממנו בעל-פוחו, (טז) 'אבל כופין אותו בבית-דין לערב עמהם או בית-דין (יז) יורדין לנכסיו: (18)*הגה מי שאינו רגיל לערב

באר היטב

(3) בני חצר. והוא הדין אשתו, כגון אבנתה, ע"ש:

משנה ברורה

(ח) שלא בידיעתו. פרוש, (ח) שאין הפעל יודע מה: (ט) יכולים בני הבית וכו' שלא בידיעתו. ואם ידעו ממנו שאינו רוצה, אף על-פי שלא מזה כב בפרוש(1), (1) אין יכולים לערב: (י) לחצר אחר. דזכות הוא לו וכו' לא יקפיד עליהם, אבל אם הוא פתוח לשתי חצרות, אין יכולים לערב עליו שלא בידיעתו כי אינו זכות לו וכו', כי שם לא יקפיד לערב עם חצר זו אלא עם זו, אם לא קדמסים המתברר: (יא) רגיל לערב וכו'. דמסקמא (1) גם עמה דעתו לזה: (יב) שלא מדעת אחד מבני הבית וכו'. רוצה לומר, שלא בידיעת אחד מבני-בית, דאי היה בידיעתם היה (18) מותר בל'מן שלא שמעו מבעל-הבית שאינו רוצה בערוב. וצ"ל כבאר הלכה שהבאנו בשם כמה אחרונים שפוסקין דבני חצר יכולין לקח פתו שלא בידיעתו ובל'מן שאין יודעין שהוא מוחה בדרך, ואפילו שלא בידיעת בני-ביתו: (יג) אבל אם אומר שאינו רוצה וכו'. אפילו אם אין הבית פתוח (ט) אלא לחצר אחר, שאוסר עליהם על-ידי מניעתו את הערוב: (יד) לערב עמהם לא. ואפילו (1) אם אומר פן לאחד שערכה, ותבטל ערובה למקצוע: (טו) בני חצר וכו'. והוא הדין (16) אשתו, ומגרי שעל-ידי מניעתו את הערוב (16) אוסר עליהם: (טז) אבל כופין אותו בבית-דין. רוצה לומר, אף על-פי שהן בעצמן אין יכולין לעשות דינא לנפשיהו(18), בית-דין היו כופין אותו(18) שיערב עמהם כדי שלא יאסר עליהן. ודין זה בבית-דין כופין הוא (16) לכלי עלמא(18), אף לדעה ראשונה: (יז) יורדין לנכסיו. ועושין שותף:

באר הלכה

האפי' יוכל לכתף למחלה, וכן הוא דעת הרמב"ם וכו' וקציעה פאן וכו' ליל, ריבול לכתף אף אחר הזכי וקדם הנחה, ועל-כן הנהוג כן בודאי אין למחות בידו. ורצא עוד, האפילו מי שפוקה לכתף הכרבה קדם הזכי, הנסח של יקדון ערובאי טוב שיאמר אחר הזכי:

* אבל בני חצר. ע"ן משנה בורה שפולעני דהאי שלא מדעת הניו שלא בידיעתו, והיא כפרוש המפרשים, ומקור דברים אלו בטור. ובאמת דין זה תמיה מאד, וכמו שכתבנו ה"ב"ח וט"ו ושאר מפרשים, דמאי טנא בני החצר מבני הבית, אם הניחו מבני הבית שלא בידיעתו היכי שאינו פתוח אלא לחצר אחר או רגיל להשתתף, ומשעם דזכות הוא לו וכו' לא יקפיד אלא שפניהם הסגור אבדקסן ג, כמובן יש לנו להקריב באפנים אלו גם בבני החצר, דבנדאי מתרצה לזה? ובאמת היה נראה מפני גדל הקשאי, דאין כנות השור והמחבר קל לחוש דבני החצר גרידי מבני-ביתו, דאין שום מקור לזה קלל, ומה שכתב 'אבל בני החצר' וכו' לא קאי אדסמיה' לה כדניא דבני-ביתו, אלא אריש הסימן קאי, אדניא דאשתו מערכת אפילו בעל-פוחו, וישלם מדעתו' הקאמר גבי בני החצר הניו בעל-פוחו דבעל-ביתו, ועקר דינא אמי לאשמיעינן דבעל-פוחו של בעל-בית לגמרי אין שום פנים להתיר לאנשים דעלמא: וכן היא דברי הרא"ש שמתנו נובע כל סימן זה, ע"ן שם שכתב דהא דבני חצר נכנסין ונוטלין בעל-פוחו הניו גמ' כן שיהיה על-כ'פנים דעת אשתו, אבל בעל-פוחו של פלם ארי שום סבא לערב, ע"ן שם, ואם ניקא פן ניקא, שדברי השור הם ממש דברי הרא"ש, וכן משמע בבאר הגולה ע"פ קצו ז שפולעני כן דברי המהפך ע"ן שם דלא הביא אלא לענין בעל-פוחו; אלא דלפי זה אינו מושב היטב מה שמסיים השור והמחבר 'שלא מדעת אחד מבני הבית', דמשמע מזה מדעת אחד מבני הבית מותר אפילו בעל-פוחו של בעל-הבית, ולקאורה לא אשכחן להרא"ש המתיר אלא מדעת אשתו ולא מדעת שאר בני הבית, וצריך עיון, ולדינא יש דעות בזה בין האחרונים, ולהט"ו ומגן-אבדקסן פסימן שסח משמע דאין בני החצר יכולין לקח פת לערב שלא בידיעת בעל-הבית אפילו אם הבית פתוח לחצר אחר, וכן מצדד בבית-מאיר ובגנה-שילום פסימן שסח להלכה. וצ"ל בבאר הלכה לקמה שצדדו גמ' דהיבא דהיה רגיל להשתתף עד פה עמקה, יש לסמוך עליו להקל לקח שלא בידיעתו: * ויש אומרים דאין אשתו וכו'. הוא דעת הרמב"ם, והמחבר הביאה רק בשם יש אומרים, משמע דסבירא לה לעקר דעה קפוחא, ומשום דלפי דעה זו ככתב לעשב גרסת הספרים רגיל אין שאינו רגיל לא, וכמו שכתב בסוף משנה ובית-יוסף, ובאמת אין צורך כלל לשבש הספרים ושפיר אמי שישת' זו אף לפי גרסתנו, וכמו שכתב במגן-אבדקסן, וכן כתבו אלה רבה ונהג"א בביאורו, וכן מפרש דבריהם בפרוש רבני חננאל שאני גמ' כן בשטת הרמב"ם, ע"ן שם. והנה לדבריהם אהא שני הסימיות בפולעני, דמימרא ראשונה ד'אשתו מערכת שלא מדעתו', והניו רק שלא בידיעתו לבד וכפשיטת הלשון, הוא בשאנו רגיל להשתתף, ומימרא שניה שהופיר רגיל שם, ונכנסין בני החצר ונוטלין - בעל-פוחו, ועל-כן גם הר"ף לא הקפיד רק שני הסימיות, משום דאין בשטת רבנו חננאל רבו, דאשתו בשאינו רגיל אינו מותר רק שלא מדעת, כפשיטת הלשון, ולא בעל-פוחו, ואם-כן פירן דיסאגת הש"ס מתפרשא שפיר כדמב"ם, ונס הרבנו חננאל והר"ף סוכרים פן יל'רדהו מהנישב ספי השאנא, דלדעת הרא"ש דמימרא אחרונה דשמיאל אהא בבית הפתוח לשני מבואות ואינו אוסר עליהם, מאי שך עכנסין בעל-פוחו, מאי אכפת להו, אם לא יפן חלק בערוב, הוא יקנה אסור להוציא גלי הבית לחוץ ולא הסן, אפטר שיש להחמיר בשטת זו, שלא לערב בעל-פוחו של בעל-הבית אפילו מדעת אשתו היכי שאינו רגיל להשתתף עמהם, מיהו, באליה רבו יאיתי שכתב שדקדק קמא יש לסקל לקלא, וצריך עיון. איברא, אפילו אם לא נרצה לסקל קדעה זו להחמיר היכי שבעל מוחה, על-כ'פנים יש לסמך לסקל כמותם להקל לענין היכי שהיא רגיל לערב עמהם, דבני חצר נכנסין ונוטלין מבני בעל-פוחו ולא בעיני דעת אשתו כלל, דבאמת דעה קמא המערכת דעת אשתו גם כזה, קשה, שאין זו משמעות הש"ס כלל, וכן הרשב"א בעבודת-הקדוש, אף על-פי שפסק גמ' כן כפרכת הרא"ש דאשתו מערכת שלא מדעתו הניו אפילו בעל-פוחו של בעל-מקום בזה פתב להניא דבני החצר נכנסין ונוטלין בעל-פוחו ואפילו בלא דעת אשתו [אלא דלפי שישת' שם שפירש רגיל]

שער הציון

(8) מגן-אבדקסן, דלא פלתי-שפת: (1) ט"ו ומגן-אבדקסן, דלא כבית. וצ"ל בבאר הלכה: (1) ופשוט שהוא הדין כרגיל לצאת ולבוא דרך מבוי אחר, הרי אוסר על בני אותו מבוי אם לא יערב, אפ"ן בני חצר אחר: (2) וכו': (3) פן מוכח כמקרא לפרוש הנש-אומרים הע"ן: (4) פן כתב הרבנו חננאל בסדרא כפרולעני: (16) מגן-אבדקסן, וכן משמע מהג"ר בבאורו שפירש בהמגן-אבדקסן, וממילא נסתלק דינא דהבית-יוסף שפירש דאשתו גריצא מבני חצר: (17) פן הוא לפי פרוש זה להקצין: (18) דהעלמי ומכאן בסרב הסגור, וכן כתב באליה רבה דזה הוא לכלי עלמא:

(א) אין לנו אשר לציון זה.

הלכות שבת סימן שסו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

אף-על-פי שלא מ"ח ב"ס בפרושים.

וכתב בשו"ת חתם סופר (ח"מ סי' קעו), שאף אם בעניני קיום מצוות כמו לולב סוכה וכדו', כל איש מישראל יכול לכפות את חבירו לקיים מצוה ואין צורך בית דין לכך, מי"מ בדיני ממונות צריך בית דין לכפיה, וכן כתב השערי יושר (שער ו פ"ה), והוסיף החתם סופר, שלאחר שיצא פסק מבית דין ואין רוצה לקיימו, טוב בכלל הדבר בכלל החוקים והמצוות, וכל אדם יכול לכפותו. ולפי דברי החתם סופר הנ"ל, כתב בשו"ת חוון נחום (סי' מב) שיש לבאר מדוע בעירוב אין כופים אלא בבית דין, והוא משום שנחשב לדבר שבממון, שהרי מערבים משלו והוסיף, שיש עצה לערב בעל כרחו גם שלא בבית דין, על ידי שיוכו לו את פת העירוב משלהם, ושוב אינו דבר שבממון. אמנם ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ט) שיש הסוברים שלהלכה אין מועיל לזכות בעל כרחו בשום אופן.

[משנ"ב ש"ס]

בית-דין ק"ו כופין אותו.

13 ולענין אם צריך בית דין קבוע כדי לכפות, או אפילו כל בית דין של שלשה הדייטות גם כן יכולים לכפות, בשו"ת חוון נחום (סי' מב) הסתפק בדבר, והוכיח שאין צורך בית דין קבוע מדברי הגר"א (סי' י), שכתב שהמקור לדין כופין הוא מדברי הגמרא שבני חצר כופין זה את זה לעשות לחי וקורה [ראה בהע' הבאה], וכשם שבלחי וקורה אין צורך כפיה על ידי בית דין קבוע, הוא הדין בעירוב.

וכתב עוד, שהיכולת ביד בית הדין לקחת מעות או אחר מחפציו ולקנות בזה פת, ואפשר לערב בפת זו, וכן כתב הגהר שלום (סי' א).

[משנ"ב ש"ס]

דין זה דבית-דין כופין הוא לק"ו עלמא.

14 מקור הלכה זו, כתב הבי"ד (רי"ה והרמב"ם) שהוא מדברי המגיד משנה (פ"ה מהל' עירובין ה"ב), שכתב שבאינו רגיל יורדין בית דין לנכסיו, אמנם בשו"ת נדע ביהודה (מהדו"ת ח"מ סי' לט) וכן הגר"א (סי' י), הביאו מקור לדין כופין מדברי הגמרא בעירובין (פ, א), שהביאה ראייה למה שאמר שמואל שאחד מבני המבוי שהיה רגיל להשתתף ולא נשתתף נוטלים בני המבוי שיתוף בעל כרחו, מהברייתא שבכופין אותו לעשות לחי וקורה, והחתה הגמרא בלישנא אחרינא 'מצד שאני'. והקשו, שלשון זה אין לו מובן, ולכך הגיהו 'בבית דין שאני', וכתבו שזה המקור לכך שבית דין יכולים לכפות על הדבר ונבדקו קיי סופרים לא גרס בלל את הלישנא אחרינא בגמרא.

10 ואם מיהה באשתו, האם אחרים יכולים לזכות לו בעל כרחו מפיתם, הפמ"ג (אי"א סי' ג) וכן החו"א (או"ח סי' צט סי' י) הסתפקו בזה, שיתכן שדוקא משלו תיקנו הכמים לערב בעל כרחו, ולא משל אחרים.

מאידך, בשו"ת ובהרת בחיים (סי' קכג) כתב לקהילה שהיה שם אדם שמתח בעירוב בלא טענות, שיוכו לו בעל כרחו, מכיון שהיא זכות גמורה, והוכיח דינו מדברי הרשב"א (קידושין כג, א) לענין עבד שאינו רוצה לקבל שטר שחרורו, שמאחר שהוא זכות גמורה בשבילו [שמותרו בבת חורין, ומכיוסו לכלל מצוות כישראל] אפילו עומד וצוח מוכים לו, וכן כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ת ח"ב סי' סב), שמי שאינו מודה בעירוב אפשר לזכות לו בעל כרחו, וכן כתב בשו"ת חוון נחום [ראה מה שכתבנו להלן סי' טז].

מאידך, בשו"ת מחזה אברהם (או"ח סי' עג) כתב, שאי אפשר לסמוך על דברי הרשב"א הנ"ל, שהרי השו"ע (יורד סי' רסו סמ"א) פסק, שאם העבד מוחה שאינו רוצה לקבל שטר שחרורו, וכן שלא יוכר לו את השטר, אינו יוצא בו לחרות, משום שלא מועילה זכיה בעל כרחו אפילו בדבר שהוא זכות גמורה. ואף אם הסיבה שמתח בעירוב היא משום שרוצה שהעירוב יהיה מונח דוקא בבית הכנסת שלהם, כתב שם שאי אפשר לזכות לו בעל כרחו.

[משנ"ב ש"ס]

אין יכולים לערבו.

11 טעם החילוק בין אשתו שיכולה לערב בעל כרחו, לבין שאר בני הבית שאינם יכולים, כתב התוספת שבת (סי' א) משום שאשתו בגופו [וכן כתב המשגיב לעיל סי' א], והגהר שלום (סי' א) ביאר, משום שאשתו בדרך כלל היא הנרשאה ונותנת בביתו ואינו מקפיד על כך, ובפרט שהרי קיימא לן שעירוב משום דירה, ורצון הבעל שמקום דירתו יהיה במקום דירו אשתו, ולכן העירוב חל בעל כרחו, מה שאין כן בשאר בני ביתו לא שייך טעם זה.

[משנ"ב ס"ק טז]

אף-על-פי שהן בעצמן אין יכולין לעשות הינא לנפשיהן.

12 בדין כפיה על המצוות, דעת הנהיבות המשפט (סי' ג סוף סי' א) שכל אדם יכול לכופו חבירו לקיים מצוה עשה, כמו שיכול להפרישו מאיסור. מאידך, במשובב נהיבות (שם) השיג, שיכול לכופו את חבירו רק כשהוא להפרישו מאיסור, אבל לכופו לקיים מצוה עשה רק בית דין יכולים, וכן כתב המנחת חינוך (מצוה ט אות ו).

הלכות שפת סימן שם

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק זח]

הנין שאמר 'חזרני כי מן הערוב'.

15) חזקא אם אמר בן ערב שבת, אבל אם אמר לאחר בין השמשות, כתב הקפ החיים (סי' כו) שאינו יכול לחזור בו, משום ששבת שהותרה הותרה, והמאירי (עירובין פ, א) הביא מעשה, שאחד מבני הצר בעס על שכניו בשבת, והפקיר את חלקו בעירוב, והורי שאין ביטולו כלום, שהרי אפילו אם נאכל הפת אין מתבטל העירוב, כל שכן באופן שרק הפקיר את חלקו בעירוב.

[משנ"ב שם]

ואינו רוצה לְעָרֵב.

16) ואף לפני השבת הראשונה, כתב בשו"ת דברי מלביאל (ח"ג סי' ו' ד"ה ועדין) שיכול לחזור בו.

[משנ"ב שם]

ולאִשְׁתַּף עוֹד עִמָּכֶם.

17) וכאופן שעירבו לזמן מוסים, ועבשו הם עדיין בתוך הזמן, כתב בשו"ת חכם עזי (סי' ח) שאף בזה יכול לחזור בו. מאידך, בשו"ת בית יצחק (שמלקס, יו"ד ח"ב ק"יא סי' ח) כתב שאינו יכול לחזור בו, וכן כתב בשו"ת ובחרת בחיים (סי' קכג), ולפי מה שכתב הבה"ל (ב"יה צ"ח), שכשחזר מן העירוב אין לך מקפיד גדול מזה, אם כן לכאורה לעילם על ידי חזרתו יתבטל העירוב.

[משנ"ב ס"ק זכ]

הכא קלא, מְנַיִן שֶׁהִפֵּת כְּבֵר מִנַּח תַּחַת יָדְכֶם.

18) ולענין אם צריך גם את דעת אשתו, החזו"א כתב (אריח סי' צט ס"ק יא) שצריך, ובשו"ת שבט הלי (ח"א סי' רה) הביא משרית בית יצחק (שמלקס, יו"ד ח"ב ק"יא סי' ח), שבשעת הדחק אפשר להקל ולערב גם בלי דעת אשתו, וכדעת המשנ"ב. נטעמו של הבית יצחק הוא, שבשעת הדחק יש לסמוך על דעת הרמב"ם הרשב"א, שבאוסר ורגול אין צריך דעת אשתו, ובפרט שכאן יש לצרף את דעת הרמ"א שגם הרא"ש מודה.

סימן שם

אם אחר שעירבו נתקלקל הערוב

[שו"ע ס"א]

ע"ב.

1) הקדמה

דין תיקון העירוב במקום שנתקלקל, שנינו במשנה (עירובין פ, ב): 'נתמעט האוכל, מוסיף ומזכה ואין צריך להודיע'. ובגמרא שם הקשה, שאם חזר ומערב מאותו מין (דהיינו מאותו סוג פת שעירבו קודם לכן), אם כן אפילו כלה העירוב לגמרי אין צריך להודיע, ואם מוסיף ממין אחר, אם כן גם בנתמעט צריך להודיע, שכן שנינו בבב"א: 'כלה האוכל, ממין אחד אין צריך להודיע, מבי מינים צריך להודיע'. ותירצו שני תירוצים, א. שהמשנה מדברת בחזרו ומערב מאותו מין, ותמעט פירושו 'נתמעט' (כלה לגמרי, רש"י). ב. שהמשנה מדברת במוסיף ממין אחר, ורק ככלה לגמרי צריך להודיע, אבל אם נתמעט אין צריך להודיע.

וכתב רבינו יהונתן (כה, ב דפי הרי"ף), שאם מערב משלו יכול לערב ממין אחר ואינו צריך להודיע, וכן כתב רש"י במשנה (שם), וכן פסקו הגור והשו"ע, אולם דעת הרמב"ם (פ"ה מהל' עירובין ה"י) שהמשנה מדברת במערב משלו ומזכה לבעל הבית, וגם בזה צריך להודיע באופן שחזרו היא בין שני מבואות, שמא לא נחל לו כמבוי זה, וכתב

הבה"ל (ד"ה ואם) שכן גם דעת רבינו חננאל הרשב"א. עוד שנינו במשנה (שם): 'אמר רבי יוסי, במה דברים אמורים בתחילת עירוב, אבל בשירי עירוב כל שהוא', ופירושו רש"י (שם ד"ה כל שהוא) הרמב"ם (בפירוש המשנה), שרבי יוסי חולק על תיק הסובר שבכל אופן שנתמעט האוכל משיעורו צריך להוסיף, ולדעת רבי יוסי אם כבר חל העירוב ואחר כך נתמעט, אין צריך להוסיף, ואם השריע סובר כדעה זו, צריך לומר שפסק רבי יוסי שאין צריך להוסיף כמבואר בסעיף ד.

מאידך, הרי"ף (שם) הרא"ש (עירובין פ"ז סי' סוברים שרבי יוסי אינו חולק אלא מפרש את דברי ת"ק, ולכלי עלמא בנתמעט העירוב אחר השבת הראשונה אין צריך להוסיף, ואם השריע סובר כדעתם, דברי השריע בסעיף ד הם ככל הדעות, וכן דעת הרשב"א ורבינו יהונתן הגור. אמנם הרמב"ם בפירוש המשנה כתב שאין הלכה כרבי יוסי, וכן משמע ברי"ף וכמו שדייק הרשב"א (עירובין פא, ב) מדבריו, [אמנם לדעת הבית התנייט, מודה ת"ק לרבי יוסי, ופירושו כן בדעת הרי"ף רבינו יהונתן והגור, ולשיטתם פסק השריע הוא לכלי עלמא].

[משנ"ב ס"ק זח]

דְּתַקְלַקְלַק לְקָם שְׁכַנְסוּ הַשֶּׁבֶת רֵאשׁוֹנָה.

2) ה"ב"ח ומהלך"ח פירשו שנתמעט אחר השבת הראשונה, ואף על פי שאין צריך להוסיף שהרי קיימא לן כרבי יוסי, מימי הוא רוצה לתקן את העירוב למצוה מן המובחר, או משום שחושש שמא יתמעט עד שלא ישתיר ממנו אפילו כל שהוא, והט"ז והמשנ"ב פירשו שנתמעט לפני השבת הראשונה וצריך להוסיף משום שעדיין לא חל העירוב, ומימי לענין גילוי דעתו נחשב הדבר כמי שכבר נתן את העירוב, ואפשר להוסיף שלא מדעת.

פירוש אחר כתב החזו"א (אריח סי' קא ס"ק א), שמדובר באופן שכל אחד נתן את חלקו בעירוב, וכלה חלקו של אחד מהם, שהדין הוא שצריך להביא פת אחרת לעירוב, אבל אין צריך להודיע, משום שעדיין עירובם של אחרים קיים.

[משנ"ב ס"ק זח]

דְּרַחֵק אֶת הַכֵּזָבִים הַשֶּׁבֶת לְשִׁפְי הָעִירוֹת.

3) ואף שאם ירצה בכך הרי יוכל לערב גם עם החצר השניה, ואם כן מדוע כשמעריבים לו לחצר אחת נחשב הדבר לחוב וכן הקשה הראב"ד בהשגותיו על הרמב"ם (פ"ה מהל' עירובין ה"ד), תירץ המגיד משנה (שם) שאם ירצה לאחר מכן לערב עם החצר השניה, הרי יוכלו בני שתי החצרות לטלטל להצרו, חזו החוב, שאינו רוצה שהרבה אנשים יוכלו לטלטל להצרו.

[בה"ל ד"ה ואם]

דְּבַשְׁנֵי מֵינֵן טִיב דְּכֵלָּה צָרִיךְ לְהוֹדִיעָם.

4) הטעם שאם עירבו בשני מינים צריך להודיעם גם אם חזרו ומזכה משלה, ביאר החזו"א (אריח סי' צט ס"ק יח) שכשהם מעריבים במין אחד יש ביניהם קירוב דעת והתערבות, ואמרו חכמים שדעתם להמשיך ולהיות מעורבים, אבל כשמעריבים בשני מינים אין ביניהם כל כך קירוב הדעת, ולכך אם כלה העירוב צריך להודיעם גם כשמזכה משלו. הוסיף, שאם הם שותפים בבי המינים, נחשב הכל כמין אחד.

[שו"ע ס"ג]

כָּפֶה הוּא שְׂעוֹר הָעִירוֹב פּתְחֵלוֹ, כִּזְמַן שֶׁהֵם שְׂמוֹנֶה עֶשְׂרִים או פְּחוֹת, שְׂעוֹר כְּגוֹרֶצֶת לְכֹל אֶרֶץ.

5) ואם שיעיר הפת השתנה [כגון שנתוסף על השיעור] לאחר האפיה, המשך במילואים עמוד 20

הלכות שבת סימן שסח רלד באר הגולה

וערב עם בני העזר (יח) וְחֹזֵר מֵעֶרְבוֹ, (יט) *צָרִיף לְחֹזֵר וְלַזְכּוּת. אָכַל אִם רָגִיל לְעֹרֵב, (כ) הָרִי עֲרוֹב בְּעֵלֵי־פָרְחוֹ (הראש פסוק תרד) :

שסח אם אחר שערבו נתקלקל הערוב, ובו ה' סעיפים :

א *עֲרֹבוֹ (ב) וְאֶחָד מֵעֲרֹב וְכֹא אֶחָד מֵעֲרֹב וְכֹא אֶחָד מֵעֲרֹב וְכֹא אֶחָד מֵעֲרֹב (א) לְחֹזֵר וְלַהֲקִנּוּ, *אִם בָּא לְעֹרֵב מִמִּין הָרִאשׁוֹן, אָפְלוּ כֵּלָה (ב) אִינוּ צָרִיף לְהוֹדִיעַ, *וְאֶפְלוּ מֵעֲרֹב עֲלֵיהֶם מִשְׁלָהֶם; *וְאִם בָּא לְעֹרֵב (א) מִמִּין אַחֵר, אִם כֵּלָה הָרִאשׁוֹן (ד) צָרִיף לְהוֹדִיעַ לָהֶם אִם מֵעֲרֹב מִשְׁלָהֶם, (ה) *וְאִם מִשְׁלוֹ, אִינוּ צָרִיף לְהוֹדִיעַם כָּלֵל. וְאִם לֹא כֵּלָה הָרִאשׁוֹן (ו) אֶלָּא נִתְמַעַט, אֶרְפֵּל־פִּי שֶׁמֵּעֲרֹב מִשְׁלָהֶם (ז) אִינוּ צָרִיף לְהוֹדִיעַם: *ב (ח) הַנְּתוּסָפוּ דְיִוְרֵי־בַחֲצֵר, (ט) אִם הִבִּית פְּתוּחַ לְשִׁמֵי חֲצֵרוֹת צָרִיף לְהוֹדִיעַם, מִפְּנֵי שְׂאוּלֵי אֵינֶם רֹצִים לְעֹרֵב עִם אֱלוֹ: *ג הַפְּמָה הוּא שְׁעוֹר הָעֲרוֹב בְּתַחֲלָתָיו⁶, בְּזֶמֶן שֶׁהֵם שְׂמוּנָה־עֶשְׂרֵים⁶ אוּ פְתוּחַ, שְׁעוֹרוֹ כְּגִוּוֹתָהּ⁶ לְכָל אֶתְדָּה⁶;

א *ישנה צריף פי ב שם פקמא כחורז

ב שם פקמא כחורז

ג שם פקמא כחורז

ד שם פקמא כחורז

ה שם פקמא כחורז

ו שם פקמא כחורז

ז שם פקמא כחורז

ח שם פקמא כחורז

ט שם פקמא כחורז

י שם פקמא כחורז

יא שם פקמא כחורז

יב שם פקמא כחורז

יג שם פקמא כחורז

יד שם פקמא כחורז

טו שם פקמא כחורז

טז שם פקמא כחורז

יז שם פקמא כחורז

יח שם פקמא כחורז

יט שם פקמא כחורז

כ שם פקמא כחורז

כא שם פקמא כחורז

כב שם פקמא כחורז

כג שם פקמא כחורז

כד שם פקמא כחורז

כה שם פקמא כחורז

כו שם פקמא כחורז

כז שם פקמא כחורז

כח שם פקמא כחורז

כט שם פקמא כחורז

ל שם פקמא כחורז

לא שם פקמא כחורז

לב שם פקמא כחורז

לג שם פקמא כחורז

לד שם פקמא כחורז

לה שם פקמא כחורז

לו שם פקמא כחורז

לז שם פקמא כחורז

לח שם פקמא כחורז

לט שם פקמא כחורז

מ שם פקמא כחורז

מא שם פקמא כחורז

מב שם פקמא כחורז

מג שם פקמא כחורז

מד שם פקמא כחורז

מה שם פקמא כחורז

מו שם פקמא כחורז

מז שם פקמא כחורז

מח שם פקמא כחורז

מט שם פקמא כחורז

נא שם פקמא כחורז

נב שם פקמא כחורז

נג שם פקמא כחורז

נד שם פקמא כחורז

באר היטב

דעת אשמו, ועין מגן אברהם:

(ב) נתקלקל. זה מורי בשבת ראשון ונתקלקל קדם שנגנס שבת ראשון,

באר הגולה

הגו רגיל לאסור ולא רגיל להשתתף, הקשה לו בחודשיו, דאסיכין אמאי אסר שמואל אשתו מקרבת וכו', בלא גס בלא דעת אשתו קטר דקא בני סחצר ונכסין וכו', עין שם ששאר צריף עיין, אכן לפי שיטת הראש"ש רגיל להשתתף קאמר, וזהו עקר הפעולה, וכן מפרש באמת הר"ף והרמב"ם והרמב"ם חננאל בחודשיו, אסיכין אחי ששירי הכל, דהיכי שרגיל להשתתף לא בעינן אפלו דעת אשתו: אלא דנראה, דלפי שיטת הרמב"ם וסיעתו אין בני העזר נוטלין בעל־פְּרָחוֹ היכי שרגיל, אלא פְּדוּקָא היכי שאוסר עליהם, וכמו שכתבנו במשנה פְּדוּחָה, וכן משמע בפרוש רבנו חננאל, עין שם. היוצא מכל זה, דמדינת מסבבא דהיכי שרגיל ואסור, בני העזר נוטלין אפלו בעל־פְּרָחוֹ ולא בעינן דעת אשתו כלל, ועל־פְּלִיגִינִים שלא בידעוהו בודאי יש לסמוך לטקל, דקא סרבה אסרוניס מקלין אפלו לדעת השר, וכמו שכתבנו לעיל: * צָרִיף לְחֹזֵר וְלַזְכּוּת. ולשון מגן אברהם קצת, דקא מורי שפחת מנת במקומו ואסיכין מאי יתיר ונראה, דאין סבבא לומר שצריף לאח הפת במקומו ולחזר ולסוף בשפחות, דמי זרע חזוניה מאם הנה לה שפח ביון, שפוחן עליה משהו ערוב (עין בסימן שסו סעיף יא), וסבא נמי אמאי אינו יכול לטמך עליה, ואין לפרש דמיני שער עמה הנה נותן פת בשביל כלם וזכה להם, ולפיכך אחר חזוניהו אם ירצה להשתתף מהניש צריף לזכות להם על־ידי מי שזדוא שיהיה להם שוב חלק בפתו, אי אפשר לומר דהיכי מורי, דאסיכין מאי קסוים בהג"ה אכל אם רגיל לערב הוי ערוב בעל־פְּרָחוֹ, דבכגון זה מסבבא דלא מהני רגיל, שיהא מחיב מחיב לתן חלק לכלם בפתו, ועל־פְּרָחוֹ מורי בשאינו נותן רק חלקו לבדו, וקשה פניל. ונראה דאין הכונה שצריף לזכות ולתן מהניש, אלא שצריף לומר בפיו שחזור ומשתתף עמהם וזוכה לכלם שיהיה להם חלק בפתו, ומשום דאמרינן סמקפיר על ערובו אינו ערוב, ואין לך מקפיר יותר מקפיר, שחזר בו, ועל־פִּי צריף לומר שאינו מקפיר על פתו ומקפיר לכלם שיהיה להם חלק בו.

* ואפלו מערב עליהם משלהם. עין בסי'ו, ולא העתקתיו במשנה ברורה משהו שהשיגו עליו סרבה אסרוניס, וגם ספריימנדים הסב דבריו לכתבה אחרת, עין שם: * וְאִם מִשְׁלוֹ, אִינוּ צָרִיף לְהוֹדִיעַם כָּלֵל. הנה המתברר העתיק לשון השר, וכן הוא גס"פ דעת רש"י ורבנו יהונתן, כמו שפחת בבית־יזכר, אכל דעת הרבנו חננאל אינו, כמו שכתב בהקדמה, וכן הוא גס"פ דעת הרמב"ם דבבית השפוח לשימי חצרות צריף להודיעו כלל וכו', וכן מוכח בפְּדוּחָה־הַתְּרֵשׁ לְהַרְשִׁיבָא דְכָל סוּגְיָה ש"ס בזה אירי במקרב משלו, ואפלו הכי אמרינן בסוגיא דבשני מינין היכי דכלה צריף להודיעם⁶, ומכל מקום לדין אין לזיו מבדכי השלמן צריף, מאמר

שער הציון

(י) הראש"ש: (טו) והוא הדין טיקא דאוסר עליהם אפלו אינו רגיל [נהגוין]. וכל זה הוא לדעת הראש"ש דמעתל אוסר שנה כמו מעלת רגיל, אכל לדעת הרמב"ם ולדידה אין בני העזר יכולין לטל ממנו בעל־פְּרָחוֹ אפלו טיקא דרגיל לערב עמהם פי אם שזדוא אוסר עליהם, כמו שכתב בגאון־זקוק, מפילא קא נמי בעינן תרתי, רגיל ואוסר: (טז) מאמר־טְרָכְי ונמר־שלוס ונמר־ישע, פרי להרץ קשת המגן־אברהם שהקשה דברי הראש"ש אהר"ז: (ב) ט"ז ופשיט: (ג) ואפלו אם היה בית פתוח לשימי חצרות גס"פ אין צריף לשאלו, דמסתמא מתרצה שזיחו הערוב בשבילו למקום שתינה שיק בתחלה [מאמר מרדכי וסג"ו, וכן קהב במגן־סוּחֵי־אֵיִי לְהַרְשִׁיבָא]: (ג) הגר"ז: (ז) ריטב"א: (ה) נהר"שלוס ובית־מאיר:

